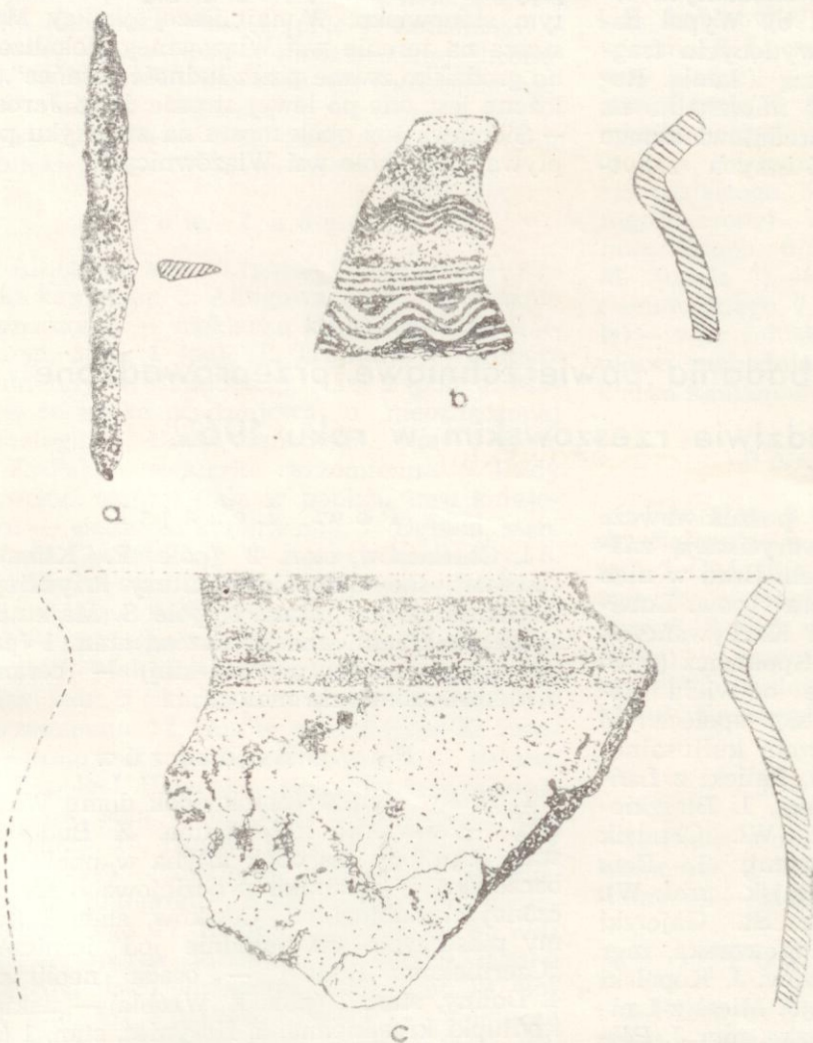

Sprawozdanie z badań na osadzie wczesnośredniowiecznej VIII–X w. w Manasterzu pow. Jarosław

W miesiącu październiku z kredytów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Rzeszowie przeprowadzono prace ratownicze na osadzie wczesnośredniowiecznej we wsi Manasterz pow. Jarosław¹⁾. Osada jest niszczonej przez deflację terenu oraz głęboką

wczesnośredniowiecznej obejmuje duży obszar położony w widłach Lubaczówki i Sanu.

W czasie badań przekopano obszar o powierzchni 2,04 ara. Założono cztery wykopy (nr I, II, III, IV,) w miejscach gdzie na powierzchni zarysowały się zarysy chat ziemia-

Ryc. 13. Manasterz pow. Jarosław, Materiały z osady wczesnośredniowiecznej; a) nóż żelazny z jamy 4 (1/2 w.n.), b) fragm. naczynia z ornamentem falistym, c) górna partia naczynia z zachowanym wyłewem, lepiona ręcznie górą obtaczana 1/2 w.n.
Rys. A. Trzyna

orkę, uwydatniającą na powierzchni zarysy ciemnych chat — ziemianek²⁾. Najbardziej narażone były obiekty na polu Ob. Pietrygi (z Czerwonej Woli) znajdującego się nad dawnym korytem rzeki Lubaczówki. Teren osady

nek w postaci ciemnych plam, resztek węgla, kamieni przepalonych i skorup. W trakcie badań odsłonięto 5 chat — ziemianek, 1 jamę odpadową oraz 7 piecy do wytapiania żelaza.

Chaty — ziemianki posiadały w rzucie zarys prostokątny lub owalny. Wielkość ich wahała się w granicach od 4 do 3 m długości oraz 2 do 2,5 m szerokości. W kilku wypadkach stwierdzono w obrębie jam lub w ich pobliżu ślady po słupach.

W obrębie wykopu IV działka b i c na powierzchni 6 x 5 m odsłonięto piecowisko składające się z 7-miu piecy do wytopu żelaza. Piece wykazują dość regularny układ jakgdyby trójkowy(?). Odkryte piece posiadają zarys

1. W badaniach obok autora udział wzięli: A. Szalapatowa, starszy asystent działu archeologicznego Muzeum w Rzeszowie oraz A. Kwolek, absolwentka V roku archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.
2. Osada została odkryta w roku 1956 patrz: J. Potocki, Badania powierzchniowe nad dolnym Sanem. Sprawozdania Archeologiczne t. IV. Wrocław 1957 s. 169—170 oraz A. Kunysz, Z pradziejów wsi słowiańskich w Polsce południowo-wschodniej. „Z otchłani Wieków”, XXVII z. 2, Wrocław — Poznań 1961 s. 112.

prostokątny. Wielkość ich jest różna (2,5 x 1,5 m, 0,8 x 1 m itd.) Wnętrze piecy wypełnione jest kłocami żużla przemieszanego z węgielkami drzewnymi. Ścianki piecy wyłożone były gliną, która w czasie wytopu pod wpływem ognia wypaliła się na czerwono (piec nr 1). Piece są gęsto skupione, być może w przyszłości w trakcie dalszych badań natrafimy na ich większą liczbę.

Jeśli chodzi o materiał wykopaliskowy to wystąpił on w znikomych ilościach w obrębie chat — ziemianek. Jest to głównie ceramika o formach jajowatych, lepionych ręcznie (Ryc. 13, c), górą obtaczanych, zdobionych ornamentem falistym. (Ryc. 13, b). Wypał naczyń jest słaby, dlatego po wydobyciu fragmenty naczyń szybko się kruszą i łamią. Roboczo datować można obiekty mieszkalne na wczesną fazę okresu wczesnośredniowiecznego datowaną na wieki VIII—X. Z innych zabyt-

ków należy wymienić nóż żelazny (Ryc. 13, a). Odnosnie datowania piecy musimy się narazie powstrzymać, gdyż materiał w ich pobliżu wystąpił tak znikomy, że trudno ustalić w oparciu o niego chronologię obiektów. Tutaj trzeba wspomnieć, że na sąsiednich polach odkryto w trakcie poszukiwań powierzchniowych materiał z okresu rzymskiego (ułamki naczyń typowe dla okresu rzymskiego wśród nich ceramikę siwą). Znalezienie pomiędzy obiektami mieszkalnymi z wczesnego średniowiecza piecy do wytopu żelaza należałoby odnieść do czasu istnienia osady. Zagadnienia to wyjaśnia przyszłe badania jakie będą prowadzone na tym stanowisku. W najbliższej okolicy Manasterza na terenie wsi Wiązownicy zlokalizowano grodzisko zwane przez ludność „szańce”. Położone jest ono po lewej stronie drogi Jarosław — Sieniawa tuż obok mostu na strumyku przepływającym koło wsi Wiązownicy.

KAZIMIERZ MOSKWA

Konserwatorskie badania powierzchniowe przeprowadzone w województwie rzeszowskim w roku 1962

Badania powierzchniowe i poszukiwawcze prowadzono równocześnie z weryfikacją znanych stanowisk archeologicznych. Brali w nich udział między innymi Z. Kapera (pow. Lubaczów i Przeworsk), I. Micek i K. Tywańczuk (pow. Łańcut), R. Fedyk i Z. Społowicz (pow. Przemysł) i inni. Informacje o wielu nowych odkryciach zawdzięcza się społecznym opiekunom zabytków i działaczom kulturalno-oświatowym, takim jak: dr Wł. Balicki z Łańcuta, J. Benbenek z Przeworska, I. Błaszkie-wicz z Husowa pow. Łańcut, Wł. Chudzik z Brzozy Stadnickiej pow. Łańcut, T. Bern z Grodziska Górnego pow. Leżajsk prof. Wł. Czarnecki z Lubaczowa, mgr St. Gajerski z Cieszanowa, dr J. Głąb z Przeworska, mgr K. Hazik z Narola pow. Lubaczów, J. Kopalski z Budzimirza pow. Lubaczów, J. Micał z Łańcuta, mgr F. Młynek z Przeworska, mgr J. Pół-ćwiartek z Sarzyny pow. Leżajsk oraz M. Sko-wroński z Kolbuszowej. Im wszystkim należą się słowa uznania i podziękowania.

Kierownictwo organizacyjne i merytoryczne nad badaniami powierzchniowymi i poszukiwawczymi spoczywało w rękach autora, a opiekę naukową nad całością sprawował prof. dr R. Jamka, za co niniejszym pragnę Mu złożyć serdeczne podziękowanie.

W toku prac odkryto 69 nowych stanowisk i znalezisk archeologicznych rozmieszczonych w 48 miejscowościach w powiatach: leżajskim, lubaczowskim, łańcuckim, mieleckim, niskim, przemyskim, przeworskim, rzeszowskim i tarnobrzeskim.

P o w. L e ż a j s k

1. Chodaczów, stan. 2 (pole F. Klina) — cmentarzysko ciałopalne kultury lużyckiej. 2. Grodzisko Górne, stan. 1 (pole S. Majkuta) — siekierka krzemienista. 3. Łazów, stan. 1 (pagórek przy szosie gromadzkiej) — ceramika o nieoznaczonej chronologii.

P o w. L u b a c z ó w

1. Blusy, stan. 1 (potok obok domu Wł. Potyn) — siekierka krzemienista. 2. Budomierz, stan. 3 (młody las obok młyna w pobliżu Lubaczówki) — ceramika pradziejowa o nieoznaczonej chronologii. 3. Cewków, stan. 1 (wydmy piaszczyste na południe od leśniczówki „Czerniakowa Buda”) — osada neolityczna. 4. Doliny, stan. 1 (pole E. Wróbla) — siekierka i odłupki krzemienne. 5. Horyniec, stan. 1 (pole J. Roszki) — toporek kamienny. 6. Krowica — Sama, stan. 1 (pole M. Dankowa) — toporek kamienny. 7. Lichacze, stan. 1 (wydmy piaszczyste na zachód od drewnianego krzyża) — ceramika i krzemienne odpadki neolityczne. 8. Lichacze, stan. 2 (wydmy piaszczyste na południe od drogi do Starego Siola w pobliżu kamiennego krzyża) — wyroby krzemienne i ceramika sznurowa. 9. Lichacze, stan. 3 (wydmy piaszczyste w rejonie Buczyny) — wyroby krzemienne i ceramika neolityczna. 10. Lipsko, stan. 2 (cmentarz grzebalny) — toporek kamienny. 11. Lisie Jamy, stan. 1 (lewy brzeg Lubaczówki w pobliżu mostku na śluzie) — ceramika pradziejowa o nieoznaczonej chronologii. 12. Lisie Jamy, stan. 2 (pole Wł. Antonia) — cera-